

4

Vol. 14
Winter 2023

Research Paper

Received:
11 December 2022
Revised:
3 January 2023
Accepted:
13 February 2023
Published:
19 March 2023
P.P: 49-62

ISSN: 2008-3564
E-ISSN: 2645-5285

Social crisis management

Investigating the Islamic Revolutionary Guard Corps' jihadi management in curbing Corona Mohammad Fallah¹ | Ahmad Baseri² | Hojjatollah Moradi³ **Abstract**

The purpose of the current research was to investigate the Islamic Revolutionary Guard Corps' jihadist management in containing the Corona virus. The present research method is descriptive and analytical, using questionnaires and surveys. The statistical population of this research is the officials who were in the field, operational and strategic in the process of curbing Corona during the Corona period. The statistical sample of this research includes 60 commanders and managers who played a role in curbing the Corona virus, who were selected by purposeful sampling. Data analysis was done using spss software. In this research, a questionnaire with 29 questions was used to analyze the obtained data and to examine all hypotheses and determine the impact of the field and short-term, operational and medium-term and strategic and long-term jihadist management of the IRGC in containing the Corona virus. The results obtained from the research indicate that the Islamic Revolutionary Guard Corps' jihadi management in the fight against the Corona virus was considered a new experience for managers and commanders and the military forces, that the control of this disease required the cooperation and interaction of all healthcare professionals and the General Staff of the Armed Forces. which to some extent were able to succeed in all three strategic, operational and field levels to a great extent, especially in helping to vaccinate and contain the corona virus and reduce deaths and epidemics of this disease and create life expectancy and return people's lives to normal do it yourself.

Keywords: Corona (Covid 19); jihadi management; field; operational; strategic levels.

1. Corresponding Author: Master's degree, Faculty of Social Sciences, Imam Hossein University(A.S.), Tehran, Iran. mansour.akhavan53@gmail.com.
2. Assistant Professor, Imam Hossein University (A.S.), Tehran, Iran
3. Associate Professor, Imam Hossein University (A.S.), Tehran, Iran

Cite this Paper: Fallah, M & Baseri, A & Moradi, H (2022). Investigating the Islamic Revolutionary Guard Corps' jihadi management in curbing Corona. *Crisis Management and Emergency Situations*, 15(4), 49–62.

Publisher: Imam Hussein University

© Authors

بررسی مدیریت جهادی سپاه در مهار کرونا

محمد فلاح^۱ | احمد باصری^۲ | حجت‌الله مرادی^۳

۴

سال چهاردهم
زمستان ۱۴۰۱

مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۹/۲۰

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۱/۱۰/۱۳

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۱/۲۴

تاریخ انتشار: ۱۴۰۱/۱۲/۲۸

صص: ۴۹-۶۲

شابا چاپی: ۲۰۰۸-۳۵۶۴
الکترونیکی: ۲۶۴۵-۵۲۸۵

چکیده

هدف از پژوهش حاضر بررسی مدیریت جهادی سپاه در مهار کرونا می باشد. روش پژوهش حاضر، توصیفی و تحلیلی و با استفاده از پرسشنامه و پیمایشی می باشد. جامعه آماری این پژوهش کلیه مسئولینی که در زمان کرونا در روند مهار کرونا چه میدانی، عملیاتی و راهبردی حضور داشته اند. نمونه آماری در این پژوهش شامل ۶۰ نفر از فرماندهان و مدیران که در مهار کرونا نقش داشتند که به شیوه نمونه گیری هدفمند انتخاب شدند. تجزیه و تحلیل داده ها با استفاده از نرم افزار SPSS نسخه ۲۶ انجام شد. در این پژوهش برای تجزیه و تحلیل داده های به دست آمده و برای بررسی همه فرضیه ها و تعیین تاثیر مدیریت جهادی میدانی و کوتاه مدت، عملیاتی و میان مدت و راهبردی و بلند مدت سپاه در مهار کرونا از پرسشنامه با ۲۹ سوال استفاده شد. نتایج به دست آمده از پژوهش بیانگر آن است که، مدیریت جهادی سپاه در مهار کرونا یک تجربه جدید برای مدیران و فرماندهان و نیروهای نظامی بشمار می رفت که مهار این بیماری نیاز به همکاری و تعامل همه دست اندرکاران بهداشت و درمان و ستاد کل نیروهای مسلح بود که تا حدودی توانستند در هر سه سطح راهبردی، عملیاتی و میدانی تا حدود بسیار زیادی موفق عمل کرده علی الخصوص در کمک به واکسیناسیون و مهار کرونا و تقلیل فوتی ها و همه گیری این بیماری و ویروس منحوس و ایجاد امید به زندگی و برگشت زندگی مردم به روال عادی خود انجام دهند. کلیدواژه ها: کرونا (کوید ۱۹)؛ مدیریت جهادی؛ سطوح میدانی؛ عملیاتی؛ راهبردی.

۱. نویسنده مسئول: کارشناسی ارشد، دانشگاه جامع امام حسین (علیه السلام)، تهران، ایران.

mansour.akhavan53@gmail.com

۲. استادیار، دانشگاه جامع امام حسین (علیه السلام)، تهران، ایران

۳. دانشیار، دانشگاه جامع امام حسین (علیه السلام)، تهران، ایران

استناد: فلاح، محمد و باصری، احمد و مرادی، حجت‌الله (۱۴۰۱). بررسی مدیریت جهادی سپاه در مهار کرونا. فصلنامه مدیریت بحران و وضعیت های اضطراری، ۱۴(۴)، ۴۹-۶۲.

ناشر: دانشگاه جامع امام حسین (ع) © نویسندگان

دانشگاه جامع امام حسین (ع)

مقدمه و بیان مسئله

گفتمان مدیریت جهادی^۱ یکی از گفتمان‌های امروزی سیاست جمهوری اسلامی ایران می‌باشد. مفهومی که از بیانات کلیدی مقام معظم رهبری در راستای توسعه نظام، عدم وابستگی و تحقق قدرت ملی بوده است. مدیریت جهادی در قاموس راهبردی کلان می‌تواند مسیر مدیریت نوین در ایران جدید را دنبال کند. بنابراین، این مفهوم به نوعی تداعی کننده اداره مشارکتی جامعه از سوی بهترین و کارآمدترین نیروهای متخصص-متعهد در نظام اسلامی نیز می‌باشد. اعتماد داشتن به نیروهای متعهد-متخصص، اهمیت دادن و لحاظ کردن نظرات آنها، میدان دادن و تفویض اختیار به افراد خبره انقلابی از ویژگی‌های مدیریت جهادی است (کامفیروزی و بنیادی، ۱۳۹۴: ۹۵).

از طرفی، در دهه چهارم انقلاب اسلامی، ضرورت‌های مدیریت جهادی در نظام اسلامی بیش از پیش محسوس می‌باشد، زیرا عبرت‌های مدیران غیرجهادی در فراز و فرودهای انقلاب، فاصله زیاد با رقبای جهانی، عبور از سد مشکلات گوناگون، مقاومت و پایداری در مقابل هجمه معاندان، تزریق روح امید در کالبد جامعه، حفظ آرمان‌های متعالی ایران، پاسداری از خون شهدا و استحکام پایه‌های اصول نظام دینی و تثبیت آن در تاریخ، ضرورت اعمال مدیریت جهادی را صدچندان کرده است. موقعیت انقلاب در ارائه الگوی موفق برای اداره جوامع، رضایتمندی ملی در امنیت اجتماعی، تفوق قدرتمندانه بر دسیسه‌های نرم‌افزاری دشمن، توسعه نوآوری‌های مورد نیاز، به فعلیت درآوردن ظرفیت‌های فردی و جمعی و کسب منزلت جهانی در افکار عمومی عالم را نیز همه از دستاوردهای این مدیریت کارآمد است و تداوم این موقعیت‌های شگرف، صرفاً با تداوم این رویه مقدور و میسر بوده که این مقوله در مهار کرونا و همکاری‌های مختلف نظام تا حدودی خود را نشان داد.

بیان مسأله

برای اولین بار در شهر ووهان^۱ چین، پس از اینکه مردم بدون علت مشخصی دچار سینه پهلوی^۲ شدند و واکسن‌ها و درمان‌های موجود مؤثر نبودند، نوع جدیدی از کرونا ویروس^۳ با همه گیری در انسان شناسایی شد (شیروانی و رستم خانی، ۱۳۹۹). با عبور تعداد قربانیان ویروس کرونا از مرز ۱۰۰۰، سازمان جهانی بهداشت^۴ برای بیماری ناشی از آن، نام رسمی کووید-۱۹ را انتخاب کرده است که اشاره ای به کرونا، ویروس، بیماری و سال ۲۰۱۹ دارد. محاسبات نشان می‌دهد که درصد مرگ و میر این ویروس بین ۲ تا ۳ درصد مبتلا شدگان است (سازمان جهانی بهداشت، ۲۰۲۰). علائم این بیماری شامل: تب، سرفه های خشک و گاهی مشکلات تنفسی مانند تنگی نفس، تند نفسی و گلودرد و آبریزش بینی است. شیوع بدون مرز این ویروس جدید و کشنده باعث مشکلات زیادی برای افراد شده است. بررسی نتایج تحقیقات متعدد که بر روی بیماران مبتلا به کووید-۱۹ در کشور چین در طی انتشار بیماری انجام شده تعدادی از این اختلالات روانشناختی از جمله اضطراب، ترس، افسردگی، تغییرات هیجانی، بیخوابی و اختلال استرس پس از سانحه با درصد شیوع بالا از این بیماران گزارش شده است (لیو^۵ و همکاران، ۲۰۲۰).

انتشار افسارگسیخته کووید-۱۹، وضعیت نامطلوب بیماران ایزوله شده در بخش مراقبت های ویژه و با مشکل حاد تنفسی، عدم وجود یک درمان دارویی موثر و در نهایت مرگ و میر ناشی از این بیماری از مهمترین فاکتورهایی است که می تواند بر سلامت روان افراد آلوده به این ویروس به شدت تاثیر گذار باشد (لیما^۶ و همکاران، ۲۰۲۰). بر اساس بررسی های انجام شده، بیماران کووید-۱۹ دارای ظرفیت تحمل روانشناختی پایینی بوده و با توجه به وضعیت فعلی بیماری در جهان این افراد به شدت در معرض بروز اختلالات روانشناختی مانند ناامیدی قرار دارند (یائو، چن و ژو^۷، ۲۰۲۰) که نیازمند یک عملکرد سریع و قاطع در برخورد با این بیماری و برگرداندن روحیه و امیدواری به جامعه بود که این مستلزم یک مدیریت جهادی برنامه ریزی شده و

1. Wuhan
2. Pneumonia
3. Corona virus
4. World Health Organization
5. COVID-19
6. Liu
7. Lima
8. Yao, Chen, Xu

سازماندهی شده بود. لذا در روز پنجشنبه ۲۲ اسفند، حضرت آیت‌الله خامنه‌ای فرمانده معظم کل قوا با صدور فرمانی به سردار سرلشکر باقری رئیس ستاد کل نیروهای مسلح با تقدیر از خدمات نیروهای مسلح به مردم در زمینه مقابله با ویروس کرونا، بر لزوم سازماندهی این خدمات در قالب یک «قرارگاه بهداشتی و درمانی» برای پیشگیری از شیوع بیشتر این بیماری تأکید و خاطرنشان کردند: این اقدام با توجه به قرائنی که احتمال «حمله‌ی بیولوژیکی» بودن این رویداد را مطرح کرده می‌تواند جنبه‌ی رزمایش دفاع بیولوژیک نیز داشته و بر اقتدار و توان ملی بیفزاید.

صبح روز جمعه ۲۳ اسفند، در پی دستور فرمانده معظم کل قوا به رئیس ستاد کل نیروهای مسلح مبنی بر تشکیل قرارگاه بهداشتی در این ستاد کل برای مبارزه با ویروس کرونا، نخستین جلسه قرارگاه بهداشتی و درمانی امام رضا علیه‌السلام نیروهای مسلح برای پیشگیری و مقابله با ویروس کرونا به ریاست سرلشکر محمد باقری رئیس ستاد کل نیروهای مسلح برگزار شد.

سردار عبداللّهی معاون هماهنگ‌کننده ستاد کل نیروهای مسلح، وزیر دفاع، فرماندهان ارتش، سپاه، ناجا، معاونین ستاد کل نیروهای مسلح و رئیس سازمان بسیج مستضعفین، رئیس سازمان پدافند غیر عامل، رئیس اداره بهداشت و درمان ستاد کل نیروهای مسلح و سردار نصرالله فتحیان رئیس مؤسسه بهداری رزمی از جمله حاضرین در این جلسه بودند.

سرلشکر باقری در پایان نشست صبح جمعه قرارگاه بهداشتی و درمانی امام رضا (ع) نیروهای مسلح که برای پیشگیری و مقابله با ویروس کرونا در ستاد کل نیروهای مسلح برگزار شد، در جمع خبرنگاران، با اشاره به تصمیمات اخذ شده در این جلسه، اظهار داشت: کمیته انتظامی - امنیتی ما به همراه وزارت کشور و استانداران، روال خلوت کردن فروشگاه‌ها، خیابان‌ها و جاده‌ها را با تصمیم ملی که اتخاذ می‌شود ظرف ۲۴ ساعت آینده سازماندهی خواهد کرد.

رئیس ستاد کل نیروهای مسلح و فرمانده قرارگاه بهداشتی و درمانی امام رضا (ع) پیرامون موضوع رصد ملی و یافتن افراد مشکوک مبتلاء به کرونا نیز گفت: طی مدت یک هفته تا ۱۰ روز آینده، تمام ملت ایران از طریق فضای مجازی و تماس تلفنی و در صورت ضرورت با مراجعه حضوری، مورد رصد قرار گرفته تا افراد مشکوک به بیماری کاملاً مشخص شوند و در این بخش سازمان بسیج مستضعفین با تمام توان خود به وزارت بهداشت کمک می‌کند.

در روز ۵ اسفند در نخستین روزهای شیوع ویروس کرونا در ایران، سرلشکر حسین سلامی فرمانده کل سپاه پاسداران در تماس تلفنی با «سعید نمکی» وزیر بهداشت، درمان و آموزش

پزشکی، از آمادگی سپاه برای هر گونه کمک به دستگاه‌ها و سازمان‌های متولی، در مقابله با ویروس کرونا و جلوگیری از شیوع گسترده این بیماری خبر داد.

سرلشکر سلامی در این تماس تلفنی از نقش آفرینی بسیج در اجرای طرح ملی واکسیناسیون فلج اطفال به عنوان الگو و تجربه‌ای بسیار موفق و راهگشا یاد کرد و گفت: علاوه بر انجام اقدامات آموزشی در خصوص پیشگیری از شیوع بیماری، تمامی مجموعه‌های بهداشت و درمان سپاه اعم از دانشگاه علوم پزشکی، بیمارستان‌ها، مراکز درمانی و بسیج جامعه پزشکی به منظور ادامه خدمات و کمک برای مقابله با ویروس کرونا تا بازگشت شرایط به وضع عادی آمادگی دارند.

پس از این تماس تلفنی بود که اقدامات مجموعه بهداشت و درمان سپاه در خدمت به بیماران کرونا مضاعف شد. همت بالای سپاه در مقابله با کرونا باعث شد در روز شنبه ۱۰ اسفند، وزیر بهداشت رسماً از سپاه برای مقابله با کرونا درخواست همکاری کند و به تبع این درخواست، جلسه مشترکی در همان روز ۱۰ اسفند میان وزیر بهداشت و معاونانش با دست‌اندرکاران مجموعه بهداشت و درمان سپاه برگزار شد.

همچنین از همان روز شنبه ۱۰ اسفند، «قرارگاه پیشگیری و مقابله با کرونا» در سپاه پاسداران به فرماندهی سرلشکر سلامی فرمانده کل سپاه تشکیل شد و طبق دستور فرمانده کل سپاه، کلیه تجهیزات، امکانات و مجموعه‌های بهداشت و درمان سپاه، برای ریشه‌کنی کرونا به مدد وزارت بهداشت آمده است.

مسئولیت اصلی در «قرارگاه پیشگیری و مقابله با کرونا» از سوی ستاد فرماندهی کل سپاه به «سازمان بهداری رزمی»، «دانشگاه علوم پزشکی بقیه الله (عج)» و «بسیج جامعه پزشکی» تفویض شده است و این مجموعه‌ها متناسب با الزامات صحنه، در هماهنگی با وزارت بهداشت و قرارگاه مقابله با ویروس کرونا در کشور، آمادگی‌های همه‌جانبه خود برای هر گونه همکاری و نقش آفرینی را اعلام و عملیاتی کرده‌اند و تاکنون دوشادوش مجاهدان حوزه سلامت، پزشکان و پرستاران فداکار و مسئولیت‌شناس، به ارائه خدماتی، چون فعال‌سازی بیمارستان‌های ثابت و سیار، مراکز درمانی، گندزدایی و ضدعفونی کردن اماکن و محیط، تامین و توزیع اقلام بهداشتی ضروری پرداخته‌اند.

در راستای مقابله با کرونا، علاوه بر اینکه ظرفیت‌های مراکز درمانی سپاه در اختیار مردم است، سامانه‌های جنگ نوین سپاه نیز مشغول رفع آلودگی‌ها از سطح شهرهای مختلف و ضدعفونی کردن مکان‌ها و معابر پرتردد در سطح شهرها شدند.

مدیریت جهادی

مدیریت جهادی مقوله‌ای است همزاد انقلاب اسلامی که آثار مبارک آن در فرازهایی از دوران دفاع مقدس و خصوصاً نهاد جهاد سازندگی ظهور و بروز پیدا کرده است؛ فرآیندی که از ویژگی‌های برجسته‌ی آن، ادای تکلیف و هم‌راستایی با اراده‌ی الهی در جهت تشکیل، حفظ و تحکیم پایه‌های حکومتی برآمده از اسلام ناب محمدی (ص) بوده است. مدیریت جهادی، یادگاری است گرانسنگ از دوران دفاع و حماسه که در آن، تهیه و تجهیز سرمایه‌های انسانی و مادی و برنامه‌ریزی فعالیت‌ها و انجام اقدامات، همه در فضایی برگرفته از آموزه‌های اصیل دینی صورت می‌گرفته است و مهم‌ترین ویژگی آن، ذوب اراده‌ی انسان در اراده‌ی الهی بوده و البته نماد این امتزاج عاشقانه، فرمان‌بری آگاهانه از ولی امر یا ولی فقیه زمان است. لذا از مؤلفه‌های کلیدی مدیریت جهادی، عقل و عشق است. به عبارتی مدیریت جهادی با بهره‌گیری از ابزار علم و فناوری و هم‌جهت با اراده‌ی الهی و بر اساس نقشه‌ی الهی، به تمشیت امور می‌پردازد. بنابراین هر کشوری با توجه به زیرساخت‌ها، عوامل زمینه‌ای و شرایط خاص اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی، موقعیت جغرافیایی و ... نیاز به سبک مدیریت خاص به خود دارد. در همین راستا، مدیریت جهادی نوعی از مدیریت بومی ایرانی-اسلامی است که با مؤلفه‌های عملکردی مشخص، به دنبال کسب اهداف فردی و سازمانی می‌باشد. با عنایت به اینکه مدیریت جنگلی از تئوری‌هاست (زیرا مسائل انسانی و اجتماعی به تعداد آن‌ها متنوع است) لذا در مدیریت جهادی نباید دنبال یک تعریف واحد جهان‌شمول نباید باشیم. خلاصه‌ای از تعاریف مطرح در این زمینه را می‌توان در قالب جدول ۱ بیان کرد.

جدول ۱. تعاریف مدیریت جهادی منبع: (کیانی زاده و گلشنی، ۱۳۹۵: ۶۰-۶۱)

منبع	تعریف
رهبر معظم انقلاب (۹۲)	مدیریت جهادی یعنی کار، تلاش، باخدا حساب کردن، به علم و درایت و تدبیر اسلامی
عظیمی و حدائق (۸۸)	مدیریت جهادی بهره‌گیری از علم و فناوری هم‌جهت با اراده الهی جهت رسیدگی به امور است که مهم‌ترین مؤلفه آن عقل و عشق است
کوشکی (۹۳)	مدیریت جهادی یعنی علم و هنر رهبری و کنترل فعالیت‌های دسته‌جمعی مبتنی بر مبارزه نه صرفاً نظامی در سایر عرصه‌های علمی، سیاسی و ... جهت نیل به اهداف راهبردی و کلان یک نظام و رفع موانع آن.

جدول ۱. تعاریف مدیریت جهادی منبع: (کیانی زاده و گلشنی، ۱۳۹۵: ۶۰-۶۱)

منبع	تعریف
موحد (۱۳۸۶)	مدیریت جهادی عبارت است از هدایت، رهبری و سوق دادن انگیزه‌ها برای کار و تلاش مبتنی بر سازندگی
رحمانی (۸۷)	مدیریت جهادی همان مدیریت اسلامی به صورت تام و کامل است که رسالت آن تغییر مبانی مدیریت غربی و جایگزینی مبانی اسلامی است.
پالوج و تقی پورفر (۸۲)	مدیریت جهادی برگرفته از مدیریت اسلامی است باهدف قرب به خداوند و خدمت به بندگان و گرامی داشتن مردم و به عبارت دیگر یعنی انجام کار به شیوه مناسب و کسب رضای خداوند که محوری‌ترین مؤلفه تعهد است.
زواره (۹۰)	مدیریت جهادی، نوعی الگوی مدیریتی بومی؛ شاخص‌های آن عشق به ولایت و ولایت‌پذیری و ولایت محوری، عشق به خدمت به مردم به‌ویژه روستائیان، تأمین رفاه عمومی، توجه به مسائل فرهنگی و نیازهای فرهنگی مردم و جهادگران، مسئولیت‌پذیری، رعایت شئون اسلامی و دینی، ساده زیستی و سلامت، سخت‌کوشی و پرتلاش بودن، رعایت رفتار اسلامی با مردم.
محمود زاده (۸۸)	مدیریت جهادی یعنی شناخت و به فعلیت رساندن ظرفیت‌های نهفته و همچنین ایجاد مشارکت جامعه روستایی در عرصه اجتماعی و اقتصادی است.

اقدامات قسمت‌های مختلف سپاه در مقابله با کرونا

معاونت سلامت، آموزش پزشکی و دفاع زیستی سپاه

* فعالیت ۱۹۲۰ تخت بیمارستانی و نقاهتگاهی سپاه در درمان بیماران کرونا

بیش از یکصد تخت بیمارستانی در شروع بیماری در قم زیر بار بیماران کرونایی؛ البته در روزهای اول که شرایط خاصی حاکم بود.

ایجاد بالغ بر ۸۰۰ تخت بیمارستان صحرایی و ۱۱۲۰ تخت نقاهتگاهی در سراسر کشور

* ضد عفونی و گند زدایی معابر با استفاده از سامانه‌هایی جنگ نوین و به مدد تجربه دوران دفاع مقدس

* با کمک بسیج غربالگری قریب ۷۰ میلیون نفر از هموطنان ما شدند توسط بسیجیان و

با مشارکت و مدد وزارت بهداشت

* اختصاص ۷۰ درصد تخت‌های بیمارستانی سپاه به بیماران کرونا

تخصیص بیش از ۵۰۰ تخت بیمارستان بقیه الله جهت بیماران بیمار کرونایی

* راه اندازی ۲ سامانه جدید برای بیماری کرونا

* انجام ۱۰۰ پروژه تحقیقاتی در دانشگاه بقیه الله (ع)

معاونت سلامت، آموزش پزشکی و دفاع زیستی سپاه درباره «ساخت واکسن و دارو کرونا توسط مجموعه‌های وابسته به سپاه»، افزود: اکنون بیش از ۱۰۰ پروژه تحقیقاتی در حوزه دارو، داروی خاص بیماران کرونایی، وسایل و تجهیزات و نیز محلول‌های ضد عفونی کننده که جایگزین الکل بوده و ارزان تر و سهل الوصول تر هستند انجام می‌دهیم و در مرکز تحقیقاتی دانشگاه بقیه الله مورد بررسی قرار گرفت.

* توزیع بسته های معیشتی بین نیازمندان

«کمک‌های سپاه به مناطق محروم در زمان شیوع کرونا»، در هر استانی بنا به دستور فرمانده کل سپاه در استانها به افراد کم و بی بضاعت مانند دستفروش و کسانی که ممر درآمدی شان روزانه بود، توسط بسیج توزیع شد.

* تولید ماسک در اوج تحریم

در روزهای اول شیوع کرونا، ایرنن نیز مانند بسیاری از کشورهای جهان، با کمبود ماسک و تجهیزات حفاظت فردی روبه‌رو شد البته یک تفاوت اساسی بین کشور ما و سایر کشورهای جهان نیز وجود داشت و آن، تحریم‌های یک‌جانبه‌ای بود که در اوج شیوع کرونا از سوی ایالات متحده آمریکا و هم‌پیمانانش بر مردم روا داشته شد و تا امروز نیز ادامه دارد.

با وجود تحریم‌های ظالمانه علیه جمهوری اسلامی ایران، کشور ما توانست با اتکا بر توانمندی جوانان ایرانی و بسیج اصناف، به تولید ماسک و لوازم حفاظت فردی پردازد و اثر تحریم‌ها را خنثی کند؛ ورود بسیج به عرصه مقابله با بیماری کرونا در زمینه تولید و توزیع ماسک، منجر به راه‌اندازی بیش از ۵۰۰ واحد صنفی در کشور شد و علاوه بر رفع نیاز مردم، قیمت ماسک که به دلیل کمبود در روزهای اول شیوع کرونا به طرز عجیبی بالا رفته بود، کاهش یافت.

بسیج اصناف در انتهای سال ۱۳۹۹ دومین کارخانه تولید پارچه «ملت بلون» را با ظرفیت تولید روزانه یک تن از این پارچه، افتتاح کرده بود.

* طرح «مسجد، سنگر سلامت»

۱۴۰۰ مسجد بر مبنای فعالیت محله محور در حوزه شناسایی بیماران کرونایی، رسیدگی به امور معیشتی مردم و سایر مأموریت‌های که در این طرح مطرح بود، با حضور بسیجیان، علما و ائمه جماعت مساجد در سراسر استان فعالیت‌هایی به اجرا رسید. شناسایی به موقع بیماران و مشاوره‌هایی که در قالب طرح «مسجد، سنگر سلامت» انجام می‌شد، باعث شده تا بیماران در مراحل اولیه به مراکز درمانی معرفی شوند این حرکت به قرنطینه صحیح افراد در منازل و کاهش آمار فوتی‌ها کمک کرد و با اجرای این طرح فشاری که برای مراکز درمانی به وجود آمده بود کاهش پیدا کرد. هماهنگی طرح «مسجد، سنگر سلامت» با دانشگاه‌های علوم پزشکی سراسر استان و فعالیت بسیجیان و با توجه به محوری که مساجد در محلات دارند، سبب شد تا مدیریت این طرح در مساجد در نظر گرفته شد.

* طرح کشوری شهید سلیمانی

گام اول: بر بیماریابی و غربالگری شفاهی مردم با استفاده از Hot line ها، درگاه خود ارزیابی salamat.gov.ir و تماس تلفنی بهورزان و مراقبین سلامت با جمعیت تحت پوشش

گام دوم: بسیج ملی غربالگری آزمایشگاهی با راه اندازی واحدهای نمونه گیری در مراکز منتخب کووید-۱۹

گام سوم: بسیج ملی ارایه خدمات جامانده به جمعیت تحت پوشش خانه های بهداشت و پایگاه های سلامت

گام چهارم: که با مشارکت سازمان بسیج سپاه پاسداران و هلال احمر انجام پذیرفت به مداخلات قبلی رهگیری، مراقبت در منزل از افراد آسیب پذیر نظارت و حمایت محله محور اضافه گردید. (اول آذر ۱۳۹۹)

گام پنجم: بسیج ملی واکسیناسیون کووید-۱۹ به مداخلات قبلی اضافه می شود، از اول فروردین ۱۴۰۰ تاکنون

گام ششم: بر مبنای مشارکت حداکثری مردم در برنامه های مقابله با کرونا اعم از واکسیناسیون بالای ۹۵ درصد، رعایت پروتکل های بهداشتی بالای ۸۰ درصد و تلاش و همکاری تمام ادارات، سازمان های دولتی و غیر دولتی با مدیریت هوشمند و استفاده از فن آوری های نوین برای غلبه بر ویروس کرونا

سازمان اطلاعات سپاه

* کشف دو انبار تعداد ۲۸ میلیون انواع دستکش پزشکی و سایر تجهیزات توسط سازمان اطلاعات سپاه سیدالشهدا

* کشف انبار احتکار کالاهای بهداشتی در منطقه قوچ حصار شهرری به مقدار ۸ میلیون دستکش لاتکس و مقادیر زیادی مواد ضد عفونی توسط سازمان اطلاعات سپاه

* کشف الکل ضد عفونی متانول احتکار شده توسط سازمان اطلاعات سپاه عاشورا

کشف یک انبار حاوی بیش از ۸۶۰۰ لیتر مواد ضد عفونی کننده احتکار شده در شهر گرگان توسط سازمان اطلاعات سپاه نینوا

کشف ۴۴ هزار و ۶۰۰ عدد دستکش پزشکی و ۴۴۴ لیتر الکل ۹۰ درصد و تعداد ۴۶۸۰۰۰۰ عدد دستکش یکبار مصرف پزشکی توسط سازمان اطلاعات سپاه حضرت ولی عصر (عج) استان خوزستان

کشف ۲۵۰ هزار عدد دستکش لاتکس، ۲۴ هزار بطری ژل ضد عفونی کننده، یکصد هزار عدد کاور کفش بیمارستانی و یک هزار عدد گان کامل پزشکی توسط سازمان اطلاعات سپاه ولی عصر (عج) خوزستان

کشف انبار لوازم ضد عفونی کننده بهداشتی به میزان ۸ هزار لیتر سپاه ناحیه امام رضا (ع) شهرستان فردیس سپاه البرز

کشف ۷۵ هزار انواع دستکش های لاتکس جراحی، مقدار قابل توجهی محلول ضد عفونی کننده و عینک پزشکی توسط اطلاعات سپاه انصارالحسین (ع) همدان

کشف بیش از ۴۷ هزار لیتر مواد ضد عفونی توسط سازمان اطلاعات سپاه حضرت عباس (ع)

روش پژوهش

روش پژوهش حاضر، از نظر هدف یک پژوهش کاربردی^۱ است چون به دنبال شناخت وضع موجود و اصلاح روندها هستیم و پژوهش حاضر از نظر روش، یک تحقیق توصیفی - تحلیلی،

پیمایشی چون وضع موجود متغیرهای مورد مطالعه را بدون دست کاری آنها مورد سنجش، ارزیابی و تحقیق قرار می‌دهیم.

جدول ۲. پایایی (قابلیت اعتماد) متغیرهای تحقیق

نام متغیر	تعداد سؤال	مقدار آلفا
بررسی مدیریت جهادی میدانی و کوتاه مدت	۱۳ سؤال	۰/۷۵۶
بررسی مدیریت جهادی عملیاتی و میان مدت	۱۰ سؤال	۰/۸۴۸
بررسی مدیریت جهادی راهبردی و بلند مدت	۶ سؤال	۰/۷۸۳
کل سؤالات	۲۹ سؤال	۰/۹۱۷

یافته‌های پژوهش

همانگونه که مشاهده شد مدیریت جهادی سپاه در مهار کرونا وبا بسیج امکانات و نیروها تا حدود زیادی قابل قبول و رضایت مند بوده است و نتایج و جداول ذیل گویای این مطلب می‌باشد.

جدول ۳. پایایی (قابلیت اعتماد) متغیرهای تحقیق

مدیریت جهادی میدانی و کوتاه مدت سپاه در مهار کرونا		مدیریت جهادی عملیاتی و میان مدت سپاه در مهار کرونا		مدیریت جهادی راهبردی و بلند مدت سپاه در مهار کرونا	
شاخص	مقدار	شاخص	مقدار	شاخص	مقدار
میانگین	۳/۸۵۰۰	میانگین	۳/۷۸۸۹	میانگین	۴/۰۷۰۲
انحراف معیار	۰/۳۶۸	انحراف معیار	۰/۴۸۲	انحراف معیار	۰/۵۳۱
مقدار t	۱۰/۳۲۸	مقدار t	۶/۹۳۷	مقدار t	۸/۷۸۷

مدیریت جهادی میدانی و کوتاه مدت سپاه

میانگین مربوط به مدیریت جهادی میدانی و کوتاه مدت سپاه در مهار کرونا ۳/۸۵ است و نمره ۷۷ از ۱۰۰ را به خود اختصاص داد. و در این بعد میدانی اولویت هر یک از به ترتیب اولویت عبارتند از: ۱- ایجاد کارگاه‌های تولید ماسک و گان در مساجد و توزیع گسترده این اقلام در بیمارستانها و مردم ۲- استفاده از ظرفیت بسیج و مساجد در تولید ماسک و اقلام بهداشتی در بسیج محلات ۳- ابلاغ دستورالعمل‌های داخلی تخصصی و ایمنی، لغو مراسمات، همایش‌ها و تجمعات، دوره‌های آموزشی و برنامه‌های عمومی مانند صبحگاه و ورزش صبحگاهی، آلوده

زدایی و ضد عفونی مقرها و اماکن سازمانی ۴- آزادسازی و مرخصی کارکنان بیمار و مشکوک به بیماری ۵- مشارکت و همکاری فعال در غربالگری و شناسایی بیماران توسط بسیجیان و نواحی ۶- استفاده از ظرفیت بسیج و مساجد در ضد عفونی و گندزدایی معابر و اماکن عمومی و محلات ۷- کنترل مراجعین و مبادی ورودی، خرید و توزیع اقلام بهداشتی مورد نیاز کارکنان و سازمان ۸- جمع آوری کمک های مردمی و توزیع بسته های مواد غذایی و کمک معیشتی در بین نیازمندان ۹- استفاده از ظرفیت گروه های جهادی و بسیج طلاب در کمک به کادر دران در بیمارستانها ۱۰- جمع آوری و توزیع اقلام کمک مومنانه ۱۱- تشدید نظارت ها بر مواد غذایی و طبخ غذا و برگزاری جلسات مستمر و روزانه قرارگاه زیستی و شبکه مرتبط در مراکز استان ها، نیروها و نیز رده های بسیج ۱۲- استفاده ظرفیت بسیج طلاب برادر و خواهر جهت کفن و دفن متوفیان کرونایی ۱۳- برپایی ایستگاه های سلامت و آموزش و آگاه سازی مردم و ارائه خدمات منظم شده اند.

مدیریت جهادی عملیاتی و میان مدت سپاه در مهار کرونا

میانگین مربوط به میانگین مربوط به مدیریت جهادی عملیاتی و میان مدت سپاه در مهار کرونا ۳/۷۹ است و نمره ۷۵/۸ از ۱۰۰ را به خود اختصاص داده است و با توجه به نتایج آزمون رتبه بندی فریدمن بیشترین نمره گویه های مدیریت جهادی عملیاتی و میان مدت سپاه در مهار کرونا به ترتیب اولویت: ۱- اختصاص ۵۵۰ تخت بیمارستان بقیه الله به بیماران کرونا ۲- افزایش تخت های بستری و مراقبت های ویژه ICU بیمارستان ها سپاه ۳- استفاده از ظرفیت نیروهای انسانی موجود خود در خدمات رسانی (بیش از ۷۰۰ هزار پاسدار و بسیجی) ۴- همکاری با استانداران و فرماندهان استان ها و با میدان آمدن همه ظرفیت ها با هدایت وزارت بهداشت درمان و دارو و دانشگاه های علوم پزشکی و اداره بهداشت و درمان نیروهای مسلح ۵- فعال سازی بیمارستانها سیار و ثابت و مراکز درمانی خود و در اختیار قرار دادن بیماران کرونایی ۶- اعزام صدها تیم پزشک یار و خدماتی بیمارستان ها و دانشگاه علوم پزشکی کشور و اعزام اکیپ های درمانی به درب منازل مردم در مناطق محروم با بهره گیری از ظرفیت های بسیج جامعه پزشکی ۷- کشف چندین فقره انبار بزرگ احتکار مواد ضد عفونی و بهداشتی مورد نیاز توسط سازمان اط سپاه ۸- تشکیل

قرارگاه‌های استانی در همه استانها و همکاری ویژه با دانشگاه علوم پزشکی ۹- راه اندازی یگان‌های سیار و اکیپ‌های موتورسوار با تجهیزات کامل توسط گردان‌های زیستی امام علی (ع) ۱۰- استفاده از ظرفیت بسیج دانشجویی و ارائه مشاوره‌های تلفنی به بیماران و مردم می‌باشد.

مدیریت جهادی راهبردی و بلند مدت سپاه در مهار کرونا

میانگین مربوط به مدیریت جهادی راهبردی و بلند مدت سپاه در مهار کرونا ۴,۰۷ است و نمره ۸۱,۴ از ۱۰۰ را به خود اختصاص داده است و همچنین با توجه به نتایج آزمون رتبه بندی فریدمن بیشترین نمره گویه‌های مدیریت جهادی عملیاتی و میان مدت سپاه در مهار کرونا به ترتیب اولویت ۱- طرح بسیج ملی شهید سلیمانی ۲- اختصاص بیش از ۷۰ درصد از ظرفیت تخت بیمارستانی سپاه برای بیماران کرونایی طبق ابلاغ ستاد کل ن م ۳- انجام بیش از صد پروژه تحقیقاتی در زمینه دارو، وسائل و تجهیزات پزشکی مورد نیاز ۴- تولید انبوه واکسن نورا با استفاده از ظرفیت‌های داخلی بدون استفاده از اعتبار ارزی ۵- آماده سازی سالن‌های ورزشی بسیج در سراسر کشور برای ایجاد نقاهتگاه‌های بیماران کرونایی ۶- تشکیل قرارگاه پیشگیری و مقابله با کرونا در ۱۰ اسفند ۹۸ و تفویض اختیار «سازمان بهداری رزمی»، «دانشگاه علوم پزشکی بقیه الله (عج)» و «بسیج جامعه پزشکی» می‌باشند.

بحث و نتیجه‌گیری

همانگونه که اشاره شد مدیریت جهادی سپاه در مهار کرونا یک تجربه جدید برای مدیران و فرماندهان و نیروهای نظامی بشمار می‌رفت که مهار این بیماری نیاز به همکاری و تعامل همه دست‌اندرکاران بهداشت و درمان و ستاد کل نیروهای مسلح بود که تا حدودی توانستند با گوش دادن به فرامین مقام معظم رهبری و تشکیل قرارگاه مشترک در هر سه سطح راهبردی، عملیاتی و میدانی تا حدود بسیار زیادی موفق عمل کرده علی‌الخصوص در کمک به واکسیناسیون و مهار کرونا و تقلیل فوتی‌ها و همه‌گیری این بیماری و ویروس منحوس و ایجاد امید به زندگی و برگشت زندگی مردم به روال عادی خود و این اتفاق نمی‌افتاد مگر با همکاری نیروهای مسلح و مردمی که در سخت‌ترین شرایط کادر درمان را تنها نگذاشتند و براین شرایط بحران فائق آمدند.

فهرست منابع

منابع فارسی:

- شیروانی، حسین و رستم خانی، فاطمه. (۱۳۹۹). مروری بر ملاحظات انجام فعالیت های ورزشی در طی شیوع بیماری کووید-۱۹. مجله طب نظامی. دوره ۲۲، شماره ۲، ص ۱۶۸-۱۶۱.
- کامفیروزی، محمدحسن و بنیادی، علی. (۱۳۹۴). بررسی تاثیر مدیریت جهادی بر استقرار اقتصاد مقاومتی با روش ویکور فازی، فصلنامه مدیریت فردا، دوره سیزدهم، شماره ۴۴، صص ۹۱-۱۰۴.
- کیانی زاده، میثم و گلشنی، علیرضا. (۱۳۹۵). شناسایی ویژگی های شخصیتی سیاست گزاران عمومی مبتنی بر مدیریت جهادی، فصلنامه مطالعات راهبردی بسیج، (۱۹): ۷۲، ۵۷-۷۸.

منابع انگلیسی:

- Lima CKT, Carvalho PMM, Lima I, Nunes J, Saraiva JS, de Souza RI, et al. (2020). The emotional impact of Coronavirus 2019-nCoV (new Coronavirus disease). *Psychiatry research*; 287:112915.
- Li S, Wang Y, Xue J, Zhao N, Zhu T. (2020). The impact of COVID-19 epidemic declaration on psychological consequences: A study on active Weibo users. *Int J Environ Res Public Health*; 17(6): 1-9.
- Liu X, Bi ZQ. (2020). Challenges to prevent and control the outbreak of Novel Coronavirus Pneumonia (COVID-19). *Zhonghua liu xing bing xue za zhi Zhonghua liuxingbingxue zazhi*; 41(0):E029.
- Withey, F, L., (2020). Psychological indicators of quality of life. *J of personality and social psychology*. 79: 509-520.
- World Health Organization. (2020). Laboratory testing of human suspected cases of novel coronavirus (nCoV) infection: interim guidance, 10 January. World Health Organization.
- Yao H, Chen JH, Xu YF. (2020). Patients with mental health disorders in the COVID-19 epidemic. *The lancet Psychiatry*; 7(4):e21.
- Yeung, N. C., & Lu, Q. (2017). Perceived Stress as a Mediator Between Social Support and Posttraumatic Growth Among Chinese American Breast Cancer Survivors. *Cancer Nursing*

